

---

# Ovce a možnosti jejich využívání v managementu péče

---

BC. ALENA JAMROŽOVÁ  
BC. ELVIRA LETUCHA

GARANT TÉMATU: ING. PAVEL BORUSÍK, PH.D.  
GARANT PŘEDMĚTU: PROF. ING. PAVEL ŠIMEK, PH.D.

19.04.2023



# Prameny hospodářského zájmu o ovce





Obr. The Leasowes (Shropshire, Anglie) - raný příklad založení statku na principu *ferme ornée*.  
SHENSTONE, W., Esq. (1765): *The Works in Verse and Prose*. Vol. I, 2nd ed. London, J Dodsley. ISBN 1357123116.



Obr. REPTON H. (1790): *The Red book of Sunning Hill Berkshire*. Číslo stránky není známo. Dostupné online z: <https://www.christies.com/en/lot/lot-5562164>

# Ovce jako inspirace

---

## Pro malíře:

- George COOKE (např. „*From the Hill Above the Waterworks*“, Richmond, USA, 1834)
- Paul VAYSON (desítky obrazů s ovčí tematikou, Francie, 1841–1911)

## Pro architekty a zahradní architekty:

- Richard MIQUE (idealizovaná *ferme ornée* pro Marii Antoinettu, Versailles, Francie, 1783–1788)
- Humphry REPTON (četná zobrazení ovcí na malovaných „vizualizacích“ v Red Books, Anglie, 1752–1818)

## Pro panovníky:

- básník William SHENSTONE (The Leasowes, hrabství Shropshire, Anglie – jedna z prvních *ferme ornée*)
- Jan Rudolf hrabě CHOTEK (anglický park ve Veltrusech)
- LICHTENŠTEJNOVÉ (Lednicko-valtický areál)



# Ovce jako živý tvor

---

- **Přežvýkavý sudokopytník**
- **Stádové zvíře**
- Délka dožití 10-15 let

Ukazatele pro hodnocení ovce:

- plodnost
- mléčnost
- vlastnosti konkrétního plemene
- vlastnosti růstu
- ukazatele výtěžnosti
- jatečné hodnoty

Evropský standard:

- bahnice s odchovem (75 kg)
- produkce 1,6 jehněte/rok (porážková hmotnost jatečných jehňat 40 kg)
- produkce 6,4 kg vlny/rok (vč. produkce od 1,6 jehněte)

# Fyziologie a potřeby ovce

---

## Pitný režim:

- 3 – 5 litrů (+1,5 l na každý nadojený litr mléka)
- ze šťavnatého porostu, z rosy, ze sněhu
- ! ne z kaluží ani stojaté vody v příkopech

## Stravování:

- **Hlavní krmiva** – statková objemná krmiva, jaderná krmiva, minerální látky a vitamínové doplňky
- **Vedlejší krmiva** – (max 10 % sušiny roční krmné dávky) produkty potravinářského průmyslu (cukrovarské řízky, pivovarské mláto)

## Minerální látky:

- vyšší příjem než ostatní hospodářská zvířata, zejména více síry a soli
- celoročně formou lízu





*Urtica dioica* – kopřiva dvoudomá



*Dactylis glomerata* – srha laločnatá



*Convolvulus arvensis* – svlačec rolní



*Elytrigia repens* – pýr plazivý

„Jídelní lístek“ –  
vhodné druhy



*Pimpinella saxifraga* –  
bedrník obecný



*Achillea pratensis* –  
řebříček luční



*Tragopogon pratensis* –  
kozí brada luční



*Calamagrostis epigejos* – třtina křovištní



*Cirsium vulgare* – pcháč obecný



*Carduus acanthoides* – bodlák obecný



*Equisetum palustre* –  
přeslička bahenní



*Colchicum autumnale* –  
ocún jesenní



*Senecio vulgaris* – starček  
obecný



*Nardus stricta* – smilka  
tuhá

„Jídelní lístek“ –  
nevhodné druhy

# System chovu

---

## Možné VSTUPY:

zvířata  
krmiva, voda, min. látky  
zemědělská půda  
mechanizace  
ustájovací objekty  
pracovní síla  
elektřina  
...



## MANAGEMENT systému:

tvorba stáda  
zajištění krmiv, vody a min. látek  
organizace krmení  
org. reprodukce  
org. dojení  
org. porážky  
veterinární péče  
...



## Možné VÝSTUPY naplňující CÍL:

produkty (mléko, vlna, lanolin...)  
jehňata  
dospělá zvířata  
finanční výnos: půjčování stáda na kosení CHKO aj., získání dotací  
naplnění nehmotných potřeb  
...

# System chovu

---

## SALAŠNICKÝ ZPŮSOB PASENÍ

- Nejstarší → ovčák + ovčácký pes
- Nízké zatížení pastvin, nedopasky, vysoká selektivita spásání
- Vhodná plemena: zušlechtěná valaška, šumavská ovce, cigája



Obr. „Ovčák a jeho ovce“ Paul VAYSON, 1894. Dostupné z: [https://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Paul\\_Vayson\\_Berger\\_et\\_ses\\_moutons.jpg](https://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Paul_Vayson_Berger_et_ses_moutons.jpg)

## OPLŮTKOVÝ SYSTÉM PASENÍ

- Organizovanější, racionálnější, propracovanější
- Celoročně / střídat oplůtky (rotační pastva)
- Střední až intenzivní zatížení pastviny, důslednější spásání
- Vhodná plemena: masná, Romney marsh

Obr. rozdělení pozemku na oplůtky, NEZNAMÝ. Dostupné z: <https://www.dops.cz/novinky-s-foto/jak-postavit-ohradu-pro-ovce>



# System chovu

## OPLŮTKOVÝ- CELOROČNÍ CHOV NA PASTVINÁCH

- Nejjednodušší, nejmenší náklady
- Nezatěžovat pastviny v zimě 3-4 ovce/ha
- Ne všechny klimatické oblasti
- Vhodná plemena: otužilá (!)



Obr. ovce plemene Texel v zimě, farma Domeček u oveček, Těřlicko u Ostravy, Václav NOVÁK. Dostupné z: <https://domecekuovecek.cz/plemence-ovce/>

# Plemena ovcí

Ve světě přes 600, v ČR evidováno 34

Plemeno	Typ	Vhodnost do oplůtků	Chodivost	Držení stáda	Selektivní spásání	Kvalita pastvy
T – Texel	masný	ano	○	střední	nižší	●●●
SF – Suffolk	masný	ano	○○	střední	nižší	●●
CH – Charollais	masný	ano	○○	nižší	střední	●●●
OD – Oxford down	masný	ano	○	střední	nižší	●●●
RM – Romney marsh	kombinovaný	ano	○○	střední	střední	●
ZV – zušlechtěná valaška	kombinovaný	ne	○○○○	vyšší	vyšší	●
Š – šumavská ovce	kombinovaný	ne	○○○○	vyšší	vyšší	●
C – cigája	kombinovaný	ne	○○○○	vyšší	vyšší	●
ML – merinolandschaf	kombinovaný	50/50	○○○	vyšší	vyšší	●●
M – merinová plemena (sk.)	vlnářský	50/50	○○	vyšší	střední	●●
VF – východofříská ovce	dojný	50/50	○○	nižší	střední	●●●
R – romanovská ovce	plodný	50/50	○○○	střední	střední	●●

Tab. – Charakteristika plemen ovcí z hlediska jejich pastevních vlastností (sestaveno dle MÁTLOVÁ a kol., 2002, str. 19).

# Plemena ovčí

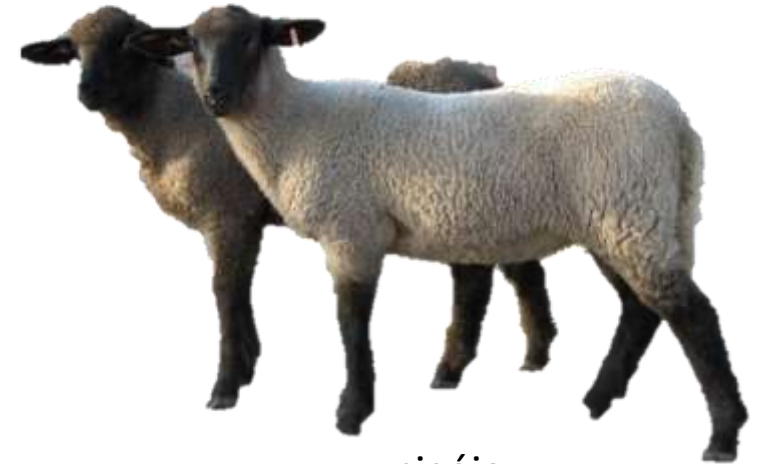
---



zušlechtěná valaška



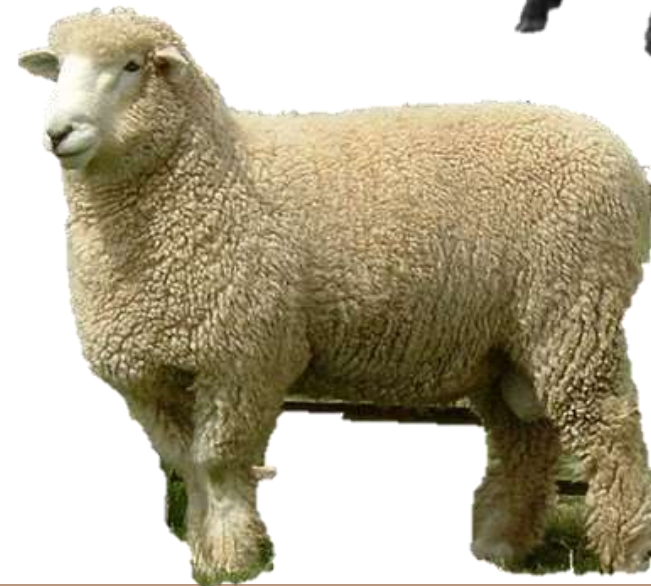
šumavská ovce



cigája



romanovská ovce



Romney

# Ovce x kozy



	Ovce	Kozy
Typické pastevní zvíře	Ano	Ne (pouze dopásání)
Selektivní spásání	Střední = selektivní, ale systematictější (značné rozdíly dle plemene)	Vyšší = selektivnější = ochutnává a okusuje
Typ spásače	„mělký spásač“ = spodní část porostu spásá na výšce 2–3 cm	„vyšší spásač“ = střední část porostu spásá na výšce 5+ cm
Spásání metajících trav	Ne	Ano
Spásání dřevin	Ano	Ano
Riziko půdní eroze v důsledku pastvy	Menší riziko půdní eroze, působí na půdu nižším tlakem než skot a koně	



# Pastva x sekání porostu



	Sekání	Pastva ovcí
Likvidace/potlačení plevelu, příp. invazivních druhů	Ano	Ne
Likvidace/potlačení náletu dřevin	Ano	Ano
Likvidace/potlačení nižších trav	Ano	Ne
Likvidace/potlačení jetelovin	Ano	Ne
Druhově bohaté stanoviště	Ne	Ano
Vrácení živin do půdy	Ne	Ano
Výška porostu před zásahem (cm)	různá	10–15
Výška porostu po zásahu (cm)	o 1/3 nižší	3–5
Výskyt nedopasků pro ruční dosekání	Ne	Ano
Limit – jedovaté rostliny	Ne	Ano
Limit – znečištění chemickými látkami	Ne	Ano

# Vyhodnocení potencionální pastviny

---

*„Dobrá louka není pestrá, nýbrž zelená, bujná, husté trsy travin půdu úplně překrývají. Louky žluté, červené a bílé, jež podobají se pestrému koberci a líbí se básníkům a měšťákům, hospodáři ke cti sloužiti nemohou a nebudou. Všecky pestře kvetoucí rostliny, hlavně žlutě kvetoucí, jsou plevel, často velmi škodlivý, protože jedovatý“.*

(REICH, 1907 in HRABĚ, BUCHGRABER, 2009, str. 24)

- **Výživný porost** tvoří kulturní, kvalitní trávy a leguminózy v širokém druhovém složení, porosty mají světle zelenou barvu.
- **Porost s nedostatkem živin** bývá našedlý, jakoby unavený, stébla a listy se po průchodu zvířat nevrací do původní polohy.

# Pastevní porost (PP)

---

## Optimální...

- **vlastnosti** PP: hustý drn, odolnost proti sešlapávání a uválení = raději nižší druhy trav, chutnost a výživnost
- **struktura** PP: výběžkaté i trsnaté trávy + 25–40 % jetelovin + 25 % směs hodnotných bylin
- **zralost** PP: období od konce odnožování do metání trav
- **výška** PP
  - vysoké trávy: při zahájení pasení cca **10 cm**, ukončení při vypasení na **4–5 cm**
    - (převaha *Alopecurus* sp., *Arrhenatherum* sp., *Festuca pratensis*, *Dactylis* sp., *Trifolium pratense*)
  - jemné trávy: při zahájení pasení cca **10–15 cm**, ukončení při vypasení na **3–4 cm**
    - (převaha *Poa pratensis*, *Lolium* sp., *Festuca rubra*, *Trifolium repens*, jemných jarních druhů bylin)
- období **regenerace** PP bez pasení: **30–55 dní**
- maximální doba **pasení na jednom místě: 3–4 dny** v kuse

# Prostorové limity pastviny


ha	Početnost stáda									
	<0,22 5	0,22 5	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1
Extenzivní chov (<0,5 DJ/ha)	1	1	1	1	1– 2	2	2	2–3	3	3,3
Polointenzivní chov (0,6–0,8 DJ/ha)	1		2		3		4	4–5		
Intenzivní chov (0,8–2 DJ ha)	1–2	1–3	2– 4	2– 5	3– 7	3– 8	4– 9	4–11	5– 12	6–13
Maximální vytížení pozemku (2 DJ/ha)	1–2	3	4	5	6– 7	8	9	10– 11	12	13,3

Zásady pro výpočet:

- 1 ovce = 0,15 DJ = **0,075 ha** (beran ++, jehně --)
- Min 3 jedince
- Limit N = max 170 kg/ha/rok = 13,3 ovce/ha

**Legenda:**

 – zřízení chovu je nevhodné

 – zřízení chovu je možné za podmínky zajištění dodatečného krmiva z vedlejších pozemků / nakoupené

Tab. – vlastní výpočty prostorových nároků

# Nevhodné pastviny

---

- Porost s rozmachem chorob, škůdců, plísni...
- Porost kontaminovaný chemickými látkami
- Porosty na příliš exponovaných místech, např. v blízkosti chemických továren, frekventované silnice...

**→ Jakkoliv znehodnocený porost**

# Technické vybavení pastviny

---

## Nezbytné:

- Přívod vody + napáječka
- Chráněné solisko
- Přístřešek
- Oplocení
- Přívod elektřiny

## Důrazně doporučené:

- Manipulační ohrada/třídící ulička
- Zpevněná plocha pro střihače
- Zastřešené krmítko na seno/siláž
- Zařízení na koncentrovaná krmiva

**Další vybavení** (ovčín, sklad sena, drbadlo, choul...)



Obr. JEDLIČKA M. (2021): Ovce jim změnil život. *ProfiPres*.  
Dostupné online z: <https://naschov.cz/ovce-jim-zmenily-zivot/>

# Pasení mimo trvalé pastviny

---

## KRÁTKODOBÉ a PŘÍLEŽITOSTNÉ

- na strništích
- v soukromých zahradách
- v ovocných sadech
- kolem hospodářství (přídvorské)
- na okraji cest, příkopů a náspů
- na lesních pasekách
- na letištích
- na sportovištích
- na hrázích rybníků
- v chráněných územích
- v zámeckých parcích
- v suchých poldrech
- na polích po sklizni obilovin/okopanin
- ve veřejných prostorech měst (výjimečně, hlavně městské parky, obory)
- na golfových hřištích
- v průmyslových areálech
- u chemických továren
- u frekventovaných silnic



## Pastva v chráněných územích

- **Součást plánu péče**
- Přesně stanovený ekologický cíl
- Přesné načasování
- Předepsané zatížení
- Priority:
  - ochrana biosféry
  - estetický vzhled krajiny
  - turistické zájmy

→ Na smlouvu se správou CHKO



# Pastva v chráněných územích

---

Podstatné otázky pro nastavení a hodnocení managementu pastvy v chráněných územích:

- porost, jeho složení a nutriční hodnota
- vhodný druh zvířat pro pastvu na daném stanovišti, etologie pastevního chovu
- vhodná kategorie zvířat ve vztahu k jejím nárokům na výživu, ke specifiku spojenému s technikou pastvy a ošetřováním zvířat
- vhodná technika pastvy z pohledu chovatele, zvířete a přepásaného biotopu
- vhodné vybavení pastviny a vhodná organizace pastvy, při zohlednění obecných zásad ochrany přírody i pasoucích se zvířat, a současně respektujících specifika chráněného biotopu
- zajištění realizace ochrannářských požadavků (plánu péče).

VESELÝ (2010, str. 80)

# Pastva v NPR Mohelenská hadcová step

- Od roku 1997
- Čím dřív (1.–5.V.) – tím nižší spásání porostu

## Metoda 1 (1997–2003) – „extenzivní“

- oplůtková, 4,25–8,9 ha
  - extenzivní pastva bez příkrmu
  - příliš extenzivní p. se neosvědčila
- nejít pod 7,5 ks/ha

## Metoda 2 – „technika většího stáda“

- salašnický (4x přehánění/den po ploše 15 ha)
  - intenzivní (10–13 ks/ha) – celkem 150–200 ovcí na 42 dní
  - lepší, ale nedopasky → ruční kosení nedopasků
- navýšení stáda na 200–300 hlav

*Přehled organizace pastva ovcí v Národní přírodní rezervaci Mohelenská hadcová step v letech 1997 – 2009.*

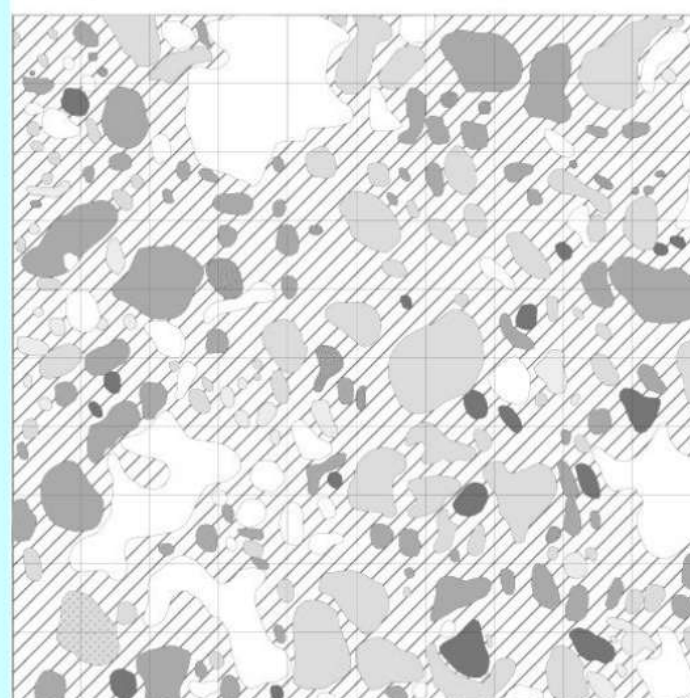
Rok	Výměra (ha)	Období pastvy	Počet zvířat	Typ pastvy
1997	4,25	15.5. – 20.9. 1997	29 40 od VI	volná – elektrický ohradník
1998	6	27.4. – 25.6. 1998	40 52 od ½ V	
1999	7,5	11.5. – 30.9. 1999	15 14 od 16.VII	
2000	7,5	10.5. – 6.7. 2000	23	
2001	8,88	25.5. – 27.8. 2001	39	
2002	7,88	11.5. – 30.7. 2002	59 (54 Čech) 1 koza	
2003	4,69 – květen 7,75 – červen	10.5. – 7.8. 2003	44 1 beran	hlídaná – se psem
2004		18.5. – 29.6. 2004	99 (90 Čech) 160 od 20.V	
2005		2.5. – 1.6. 2005	153 211 jehňat	
2006		10.5. – 6.6. 2006	180 155 od 31.V	
2007		7.5. – 31.5. 2007	82	
2008		11.5. – 11.6. 2008	203	
2009		11.5. – 28.5. 2009	293	

MOHELNO 1997  
Mikromapa snímku čís. 9



■ Festuca pseudovina  
■ Festuca rupicola  
■ Koleria gracilis  
■ Plantago lanceolata  
■ Plantago media  
■ Ranunculus bulbosus  
■ Taraxacum officinale  
■ Trifolium pratense  
■ volný prostor  
■ stařina

MOHELNO 2000  
Mikromapa snímku čís. 9



■ Dianthus carthusianorum  
■ Festuca pseudovina  
■ Fp+Fr  
■ Festuca rupicola  
■ Luzula campestris  
■ Potentilla arenaria  
■ Pimpinella nigra  
■ Plantago media  
■ Steris viscaria  
■ stařina

## Pastva v NPR Mohelenská hadcová step

Příklad snímků taxonů č. 9 z roku 1997 a 2000 (ČÁP a Řepka, 2000).



# Pastva v NPP Dunajovické kopce

- Management dříve zanedbaného chráněného území
- Návrat k aktivní péči od r. 1989 → projevilo se na vegetaci až po 20 letech!
- CÍL – vytvářet podmínky pro velké množství divokých rostlin, zejména světlomilných, a na ně vázaných živočichů
- Pastva – ne plošně a ne každý rok  
→ spásání až na drn

### Péče o Pálavu v roce 2021 - body

- výsadba a péče o stromy
- návštěvnická infrastruktura
- ostatní

### Péče o Pálavu v roce 2021 - linie

- návštěvnická infrastruktura

### Péče o Pálavu v roce 2021 - plochy

- ▭ likvidace invazních rostlin a dřevin
- ▭ seč
- ▭ pastva
- ▭ výsadba a péče o stromy
- ▭ těžba a péče o les
- ▭ ostatní

### MZCHÚ



### hranice CHKO



Obr. – management péče o CHKO Pálava, zoom na NPR Tabulová. Oranžově jsou vyznačené plochy obhospodařované pastvou ovcí. CHKO Pálava. Aktuality a akce – Péče o pálavskou přírodu v roce 2021 [online]. Copyright © 2023, AOPK ČR, Správa CHKO Pálava [cit. 12.03.2023]. Dostupné z: <https://storymaps.arcgis.com/stories/d6cdb3e2c63d464787a64180f03b9043>



# Pastva pod památnými stromy

- Trvalé poškození dřeviny:
  - zhutnění půdy v kořenovém prostoru
  - oděrky kmene, okus borky
- Souhlasné stanovisko zásahu do VKP
- Stanovisko od dendrologa
- OP = kruh o  $R=10x$  výčetní tloušťky kmene (dle § 46 zákona č. 114/1992 Sb.)
- Podnět na správu CHKO → domluva
- Podnět na ČIŽP → pokuta

Obr. – příjemný hustý stín pod památným dubem vyvolal to, že stádo v ochranném pásmu stromu udělalo svoje hlavní stanoviště. Dle autora fotografie, během krátké doby došlo k mírnému zhutnění půdy v kořenovém prostoru a oděrkům borky.

Facebook – skupina ARBORISTIKA V ČR, fotoreportáž s popisem a diskuzi od uživatele Pavla Marková, 10.7.2018 [online]. Foto: Pavla Marková. [Cit. 13.03.2023]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/groups/694614643915070/permalink/1904989852877537>



# Pokus s pastvou v zámeckém parku – Lednice

- 2004–2006
  - V.–1/2 VI. Ovčí ostrov (50 ovcí), Slavičí ostrov (20 beranů)
  - 1/2 VI. louka Hubertka (300–400 ovcí)
- Údržba exponovaných travních porostů
- Oživení historického programu parku
- Údržba nenarušující ochranné režimy
- Rozrušení půdy a zapravení semínek dvouděložných rostlin

## Nedopasky

- Ovce nestíhaly spást veškerý porost → spíš ušlapaly
- Žádný chovatel nenechal ovce na pastvině 2 měsíce v kuse
- Nákladný způsob



# Pastva v zámeckých parcích

- zámecký park u zámku Kozel (Plzeňský kraj)
- zámecký park Veltrusy (Středočeský kraj)
- zámecká zahrada v Brandýse nad Labem (Středočeský kraj)
- hrad Loket (Karlovarský kraj)

Obr. Nahoře – Ovce pomáhají udržovat některá hůř přístupná stanoviště v zámeckém parku Kozel

Facebook – skupina Lesní zámek Kozel (oficiální webová stránka), fotoreportáž s popisem ze dne 25.5.2020 [online, cit. 13.03.2023]. Dostupné z:

[https://www.facebook.com/permalink.php?id=1716269238439946&story\\_fbid=3094374490629407&paipv=0&eav=AfbqVjeLwFkgHotY1kp5Edx9L\\_Jm3WCyR6gZhPXdTCLZN4X74mFSHeR8xQx4UGAF-lc&\\_rdr](https://www.facebook.com/permalink.php?id=1716269238439946&story_fbid=3094374490629407&paipv=0&eav=AfbqVjeLwFkgHotY1kp5Edx9L_Jm3WCyR6gZhPXdTCLZN4X74mFSHeR8xQx4UGAF-lc&_rdr)

Obr. dole – Strmé svahy v zámecké zahradě v Brandýse nad Labem „udržují“ ovce a kozy. Výlety-zábava.cz. *Domácí zvířata v zámecké zahradě v Brandýse nad Labem* (12/2013) [online]. Copyright © 2012–2022 VÝLETY-ZABAVA.CZ [cit. 13.03.2023].

Dostupné z: <https://www.vylety-zabava.cz/zoo-farmy-kone/stredni-cechy/1352-domaci-zvirata-v-zamecke-zahrade-v-brandyse-nad-labem>







# Pastva ve veřejných prostorech měst – Praha

---

- Ovce + kozy
- Od r. 2000, desítky chráněných lokalit
- Krávy (stáda po 10–15 ks)
- Od r. 2012
- Podmáčené a vlhké louky, suché poldry
- Květen–říjen
- Zapůjčení od soukromých chovatelů, kteří zajišťují pastvu (celodenní dozor ovčáka)
- „plovoucí“ načasování pastvy = každoroční spásání odlišných druhů rostlin



# Pastva ve veřejných prostorech měst – Brno

- Tyršův sad a Zahrada pod hradbami (Špilberk)
- Zakrslé kozy a shetlandští poníci
- Zpestření v městském prostředí
- Edukační účinek – dětské exkurze
- Úspora nákladů na kosení
- Šetrný a nehlučný přístup

Pracovní operace v péči o zeleň:

- přihnojování trusem
- vertikutace trávníků branami taženými koňmi

Obr. – dočasný výběh se zakrslými kozami u Zahrady pod hradbami (Špilberk, Brno). Pasoucí se zvířata navíc vytvářejí neobyčejnou kulisu pro focení a atrakci (nejen) pro děti. VZMB – *Hospodaření se zvířaty*, reportáž ČT Zajímavosti z regionu – Brno, 22.3.2015 [online]. Copyright © VZMB 2019-2023 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.vzmb.cz/products/hospodareni-se-zviraty/#!>



## Produkty chovu využitelné v managementu péče – neupravená vlna

Obr. (vlevo nahoře) Pinterest. NEZNAMÝ. [Online, cit. 09.03.2023]. Dostupné z:

<https://ru.pinterest.com/pin/80220437088976759/visual-search/?x=10&y=10&w=544&h=403&cropSource=6&imageSignature=ae31f61c0e0a0170d0e3e2f4fd21914e>

Obr. (vlevo dole) Blog at WordPress.com. Autor neuveden, vyfoceno 08/2009. [Online, cit. 09.03.2023]. Dostupné z:

<https://hairyorbad.wordpress.com/2009/08/31/4-using-sheep-wool-as-mulch-hairy-or-bad/>

Obr. (vpravo nahoře) Smeale Farm Cottages – Facebookové stránky. Autor neuveden, vyfoceno 02/2020. [Online, cit. 09.03.2023]. Dostupné z:

[https://www.facebook.com/SmealeFarmCottages/photos/a.10158752189638274/10158752193918274/?paipv=0&eav=AfYqQDH4Jx9nZU9IFOWj5-I2qUd53NIGAxFR2IhTVXUswsOOuYVHM\\_ozgCB3MONElyE&\\_rdr](https://www.facebook.com/SmealeFarmCottages/photos/a.10158752189638274/10158752193918274/?paipv=0&eav=AfYqQDH4Jx9nZU9IFOWj5-I2qUd53NIGAxFR2IhTVXUswsOOuYVHM_ozgCB3MONElyE&_rdr)

Obr. (vpravo dole) BÄCKMO, S. Vegetables & Flowers. Autor Sara Bäckmo, vyfoceno 03/2019. [Online, cit. 09.03.2023]. Dostupné z: <https://www.sarabackmo.com/mulching-with-wool/>



## Produkty chovu využitelné v managementu péče – upravená vlna

Obr. (vlevo nahoře) ShimneySheep. Shop – *Sheep's Wool Garden Felt* [online]. Copyright © 2023, Chimney Sheep [cit. 9.03.2023]. Dostupné z: <https://www.chimneysheep.co.uk/product/natural-sheeps-wool-garden-felt/>

Obr. (vlevo dole) Manufactum. Shop – *Weed protection mat sheep wool*. [Online, cit. 9.03.2023]. Dostupné z: <https://www.manufactum.com/weed-protection-mat-sheep-wool-a68563/>

Obr. (vpravo) Fruit Hill Farm. Shop – *Wool Weed Mat* [online]. Copyright © 2023, Veyranno Ltd Trading as Fruit Hill Farm [cit. 9.03.2023]. Dostupné z: <https://www.fruithillfarm.com/wool-weed-mat-6502.html>

# Produkty chovu využitelné v managementu péče – ovčí vlna

---

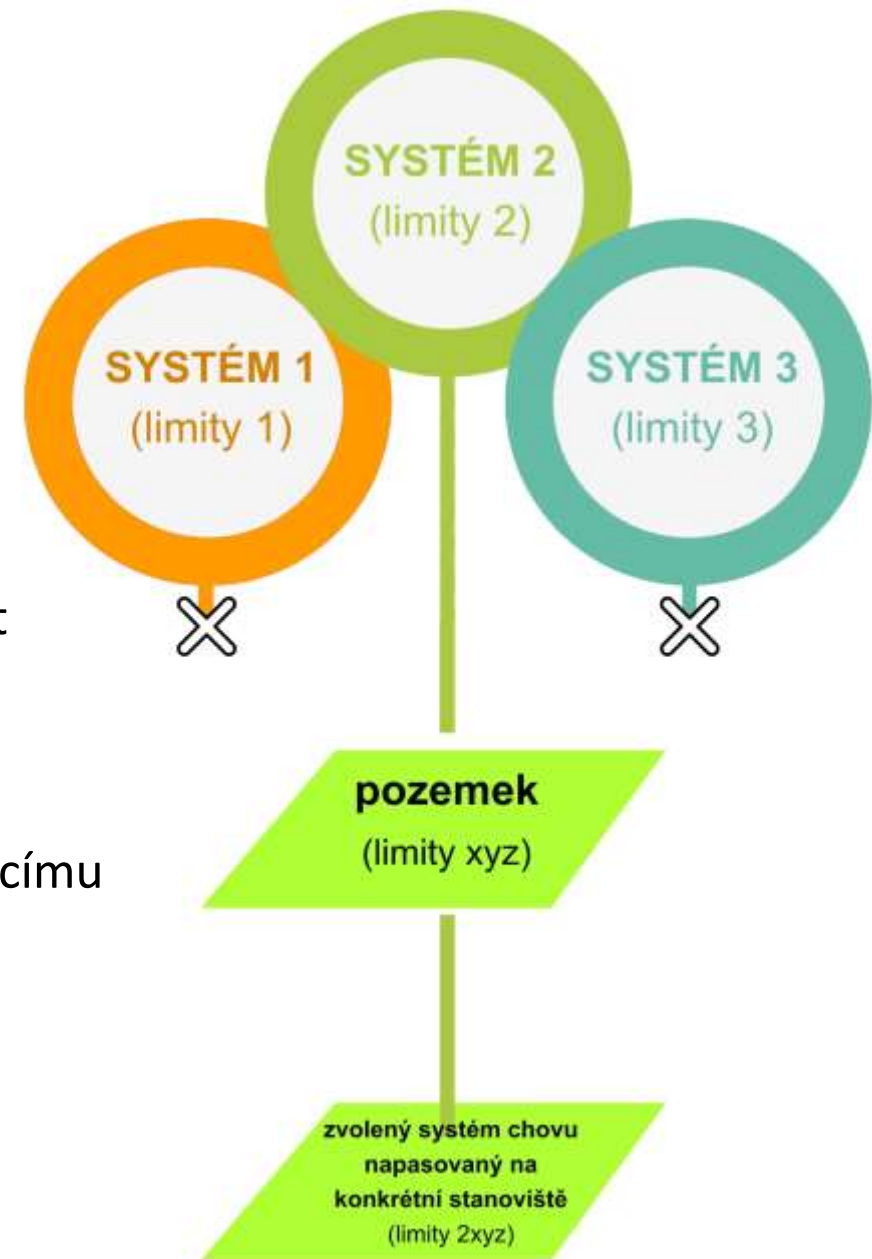
Využití: do půdních substrátů, v lesnictví, ve floristice...

- tepelná izolace povrchu
- proti vniknutí semen plevelů do půdy
- zabránění odtékání vody, zadržetí vody
- zábrana proti slimákům
- lanolin odpuzuje vysokou zvěř, hryzce a hlodavce
- přihnojení půdy (N-P-K 9-0-2 a >1 % síry), zlepšení půdní struktury
- nehubí půdní život jako netkané textilie
- produkt by se měl rozložit do 1,5–2 let (jak v půdě, tak na kompostu)
- (ne)estetičnost
- textilie jsou příliš lehké
- může zapáchat
- může nastat problém v zahradě, kde se pohybují slepice nebo psi
- může přilákat krtka, jezevce nebo divočáky

# Limity systému chovu

Zdroje limitů pro volbu systému chovu:

- osobní preference chovatele (na produkční i mimoprodukční výstupy)
- intenzita práce a čas, který chovatel může stádu obětovat
- ochota či možnosti zaměstnávat cizí osoby
- riziko úvěrového zatížení a jeho výše
- vztah chovatele ke zvířatům jako k produkčnímu/udržovacímu prostředku
- existující společenské prostředí
- platná legislativní ustanovení a omezení
- nepsané obecně dodržované společenské konvence



# Možné problémy

---

- Zajištění zdroje pitné vody na pastvině
- Zajištění elektřiny na pozemku (pro el. ohradník)
- Zajištění zázemí pro některá plemena (přístřešek, stáje, jiný úkryt...)
- Devastace okrasných výsadeb (zejm. ovocných dřevin) → pevný ohradník

## **Hlavní stanoviště:**

- zhutnění půdy
- kumulace trusu → vysoké dávky dusíku

Selektivní přístup zvířat k porostu, vznik nedopasků

## **Otravy zvířat:**

- postřiky proti plevelům nebo škůdcům apod. (rozhrání pastvin a polí)
- kaluže na cestách a v příkopech (chemické látky, mikroorganismy, parazity)
- jedovaté rostliny

# Možné utrpení zvířat



Neadekvátní očekávání, např.:

- špatně nastavený chovatelský cíl
- překročení adekvátních požadavků na výkon (= stres a vyčerpání)

Podvýživa v důsledku:

- neznalosti nutričních potřeb
- špatné ekonomická situace chovatele
- botanické negramotnosti chovatele

Vystavování zvířat pocitům samoty, strachu a frustrace

Absence/nedostatek:

- čerstvé vody
- minerálního lízu
- veterinární péče (prevence a léčení)
- péče o paznehty, vlnu...
- zázemí (ochrany před vedrem a/nebo zimou)

Zvířata nesmí být uvázaná (výjimka – vazné ustájení v malochovu ale min 2x týdně pobyt venku)



# Legislativní předpisy

Povinná legalizace všech chovů – registrace u ČMSCH

---

## Ochrana zvířat:

- **Zákon č. 246/1992 Sb.**, ve znění pozdějších předpisů, na ochranu zvířat proti týrání
- **Vyhláška č. 208/2004 Sb.**, specifikace některých zásad o minimálních standardech na ochranu zvířat

## Zásady o veterinární péči:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2018/848
- Zákon č. 166/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o krmivech, zákon o léčivech, zákon o šlechtění, plemenitbě a evidenci hosp. zvířat, zákon o zdravotní nezávadnosti živočišných produktů, vyhláška o způsobu manipulace se zvířaty na jatkách...

## Ochrana přírody:

- **Zákon č. 114/1992 Sb.**, ve znění pozdějších předpisů, o ochraně přírody a krajiny.
- Nitrátová Směrnici Rady EU 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů
- Zákon č. 242/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o ekologickém zemědělství

# Dotace

---

Legislativní ošetření – **§ 7 Nařízení vlády č. 112/2008 Sb.**

Zdroj financí – Státní zemědělský intervenční fond

Pro koho – fyzická/právní osoba

Frekvence – žádat každoročně

Podání – elektronicky, jednotná žádost

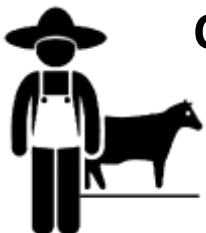
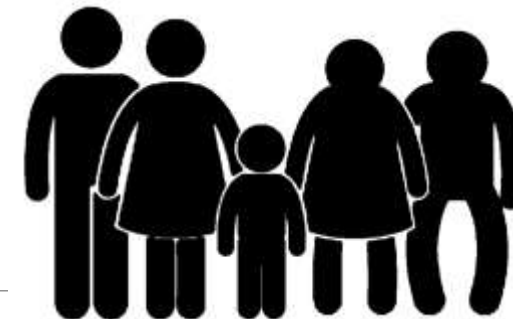
Termín podání – IV.-V.

**Podmínky:**

- **počet ovcí (min 2 bahnice)**
- **doba pasení (15.V. – 11.IX.)**
- **lokalita (dle LFA)**
- **využití pozemku dle LPIS (TTP nebo TTP na orné půdě)**
- **výměra pozemku (min 1 ha)**

**Povinnosti po obdržení dotace:** pastevní deník, sečení porostu, kontroly.

# Benefity pasení ovcí



## Chovatel

- Produkční funkce ovcí
- Uspokojení potřeby zájmového chovatelství

## Zahradní architekt

Kompoziční důvody:

- stádo dává prostoru měřítko
- proměnlivost kompozice – „přesypání stád z místa na místo“
- jako světlý objekt ovlivňuje hloubku kompozice
- ovce utvářejí specifický habitus stromu (okus spodních partií)

## Veřejnost

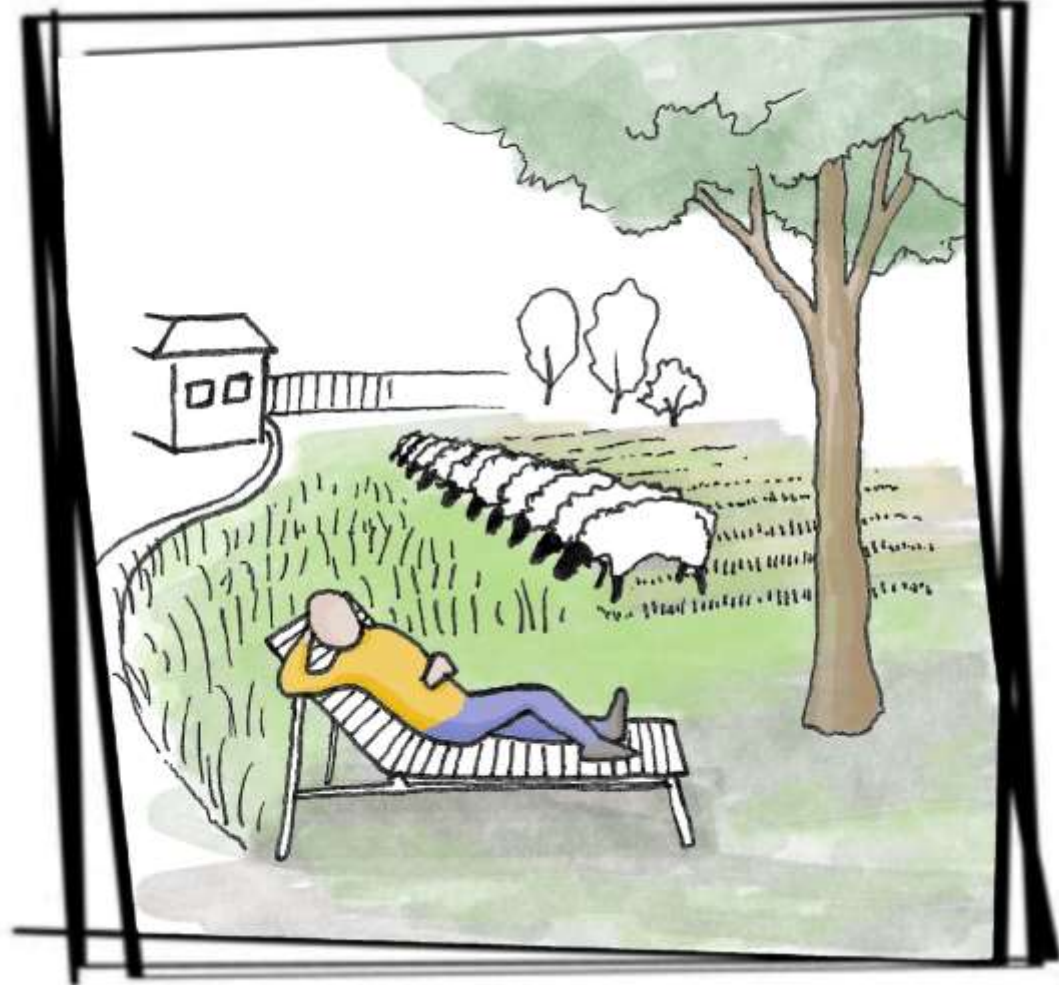
- Uspokojení potřeby kontaktu se zvířaty a přírodou
- Uspokojení potřeby relaxace

## Správce zeleně

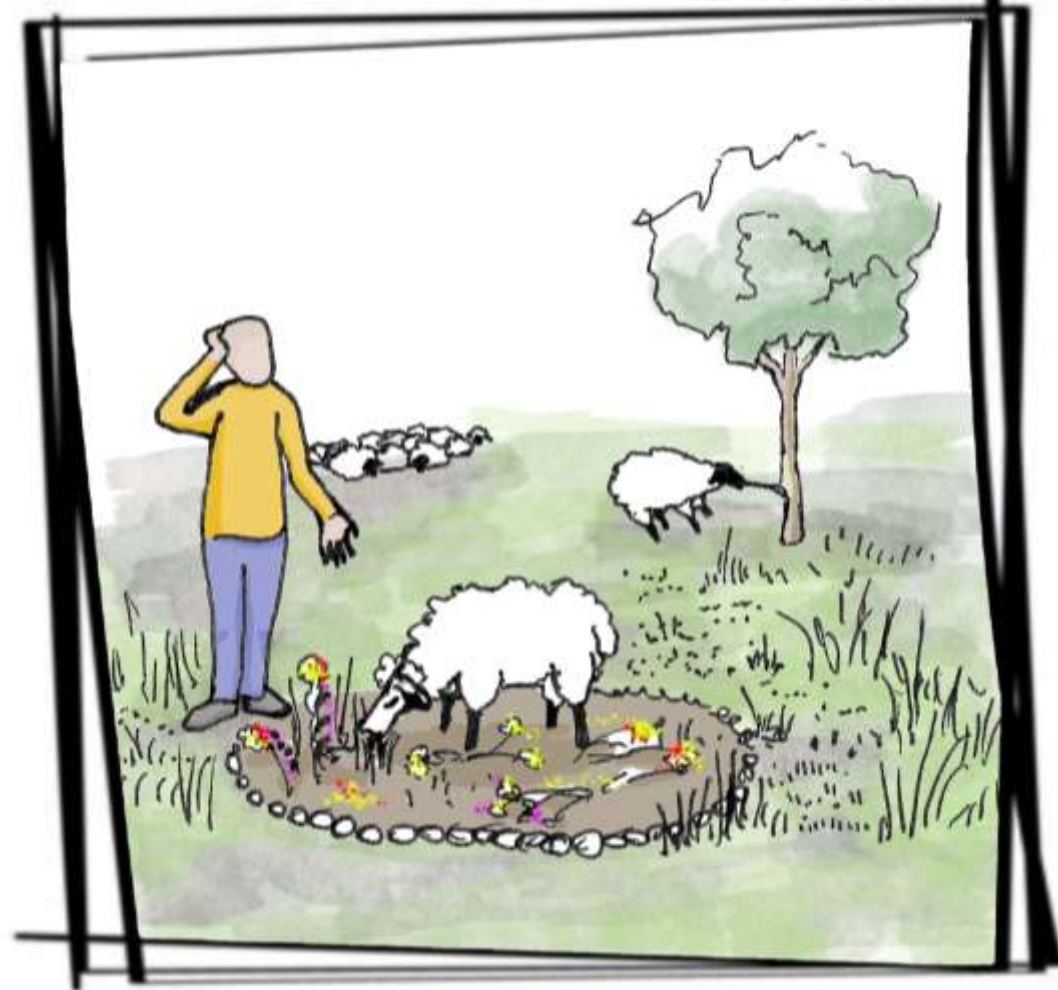
- „Sečení“ trávníku
- Hnojení půdy
- Rozrušení svrchní vrstvy půdy paznehty, zapravení semen, příznivý vliv na zasakování srážkové vody
- Při intenzivním vypásání až na drn vytvoření vhodných podmínek pro zachování silně světlomilných společenstev (např. stepních)
- Zvýšení rostlinné i živočišné biodiverzity
- Pastva je vhodný způsob údržby v místech s přísnými ochrannými režimy nebo v členitém terénu



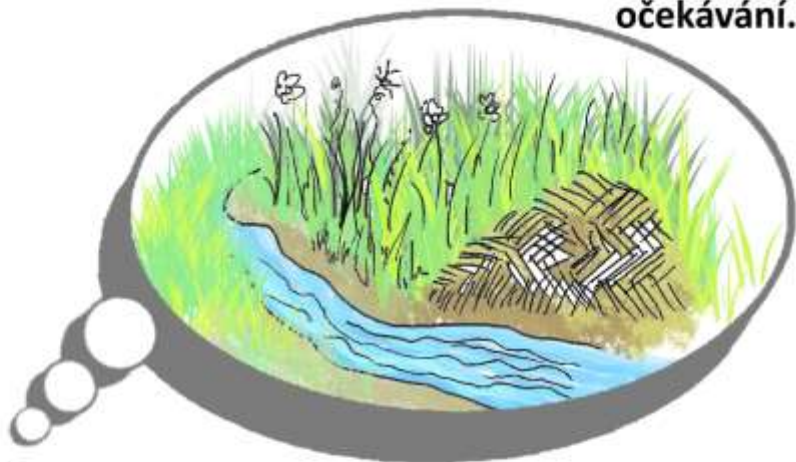
očekávání...



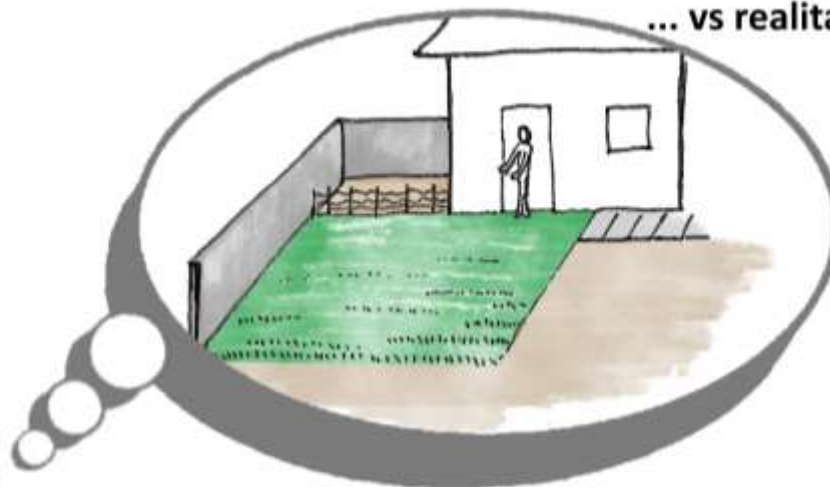
... vs realita



očekávání...



... vs realita



# Závěr

Zlom 1 >

Zlom 2 >



---

**Děkujeme za pozornost!**

---

## Zdroje:

### Seznam tištěných zdrojů:

HRABĚ, F.; BUCHGRABER, K. (2009): Skripta *Pícninářství: travní porosty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 155 s. ISBN 978-80-7375-305-4.

KUCHTÍK, J.; HOŠEK, M.; AXMANN, R.; MILERSKI, M. (2007): Skripta *Chov ovcí*. MZLU v Brně: MZLU v Brně, 110 s. ISBN 978-80-7375-094-7.

LYČKA, D. (2023): *Voják stavebníkem: Jan I. Josef kníže z Liechtensteina (1760–1836)*. Disertační práce. Brno: Masaryková univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Historický ústav, 353 s.

MÁTLOVÁ, V.; LOUČKA, R. a kol. (2002): *Pastevní chov ovcí a koz*. Praha: Agrospoj, 151 s. ISBN 80-86454-22-3.

ŠARAPATKA, B.; URBAN, J. (2005): *Ekologické zemědělství* (II. díl). 1. vyd. Šumperk: PRO-BIO, 334 s. ISBN 80-903583-0-6.

VESELÝ, P. (2002): *Mohelenská hadcová step – historie vzniku rezervace a jejího výzkumu*. 1. vyd. Brno: MZLU v Brně, 274 s. ISBN 80-7157-595-X.

VESELÝ, P. (2005): *Pohled na pastvu ovcí a koz v NPR Mohelenská hadcová step z ochrannářského hlediska*. In VESELÝ, P. Aktuální otázky ochrany a výzkumu NPR Mohelenská hadcová step – II. 1. vyd. Brno: MZLU v Brně, s. 11–16. ISBN 80-7157-881-9.

VESELÝ, P.; ČECHOVÁ, J. (1999): *Specifikum hodnocení vegetace při pastvě ovcí na Mohelenské hadcové stepi*. In Kábrtovy III. dietetické dny. Brno: Veterinární a farmaceutická univ., s. 105–108. ISBN 80-85114-63-1.

VESELÝ, P. (2010): *Management pastvy ovcí a změny stavu vegetace NPR Mohelenská hadcová step po obnovené pastvě*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 172 s. ISBN 978-80-7375-399-3.

WILHELMOVÁ, D.; AMBROŽOVÁ Z. (2018): *Anglická krajinářská škola*. Osnova přednášek z předmětu Teorie a vývoj zahradní architektury II. Lednice. Mendelova univerzita v Brně, ZF, Ústav zahradní a krajinářské architektury.

### Seznam internetových zdrojů:

BERNAD, O.: *Ovce se nevyplátí. Park posekají stroje*, rozhovor ze dne 27.6.2008 pro Břeclavský deník [online]. Copyright © VLTAVA LABE MEDIA a.s., [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: [https://breclavsky.denik.cz/zpravy\\_region/ovce-se-nevyplati-park-posekaji-stroje20080627.html](https://breclavsky.denik.cz/zpravy_region/ovce-se-nevyplati-park-posekaji-stroje20080627.html)

BERNAD, O.: *Ovce vypásají v Lednici zámecký park*, rozhovor ze dne 30.5.2006 pro Právo [online]. Copyright © BEZK, Copyright © ČTK, TASR, [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/ovce-vypasaji-v-lednici-zamecky-park>

Facebook – skupina ARBORISTIKA V ČR. *Výpas ovcí pod památným stromem* – fotoreportáž s popisem a diskuzi od uživatele Pavla Marková, 10.7.2018 [online]. Foto: Pavla Marková. [Cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/694614643915070/permalink/1904989852877537>

Facebook – skupina Chovatele ovcí. Příspěvky a diskuze za období 2018–2023. [Cit. 10.03.2023]. Dostupné z: [https://www.facebook.com/groups/332027960320896/?hoisted\\_section\\_header\\_type=recently\\_seen&multi\\_permlinks=2034977330025942](https://www.facebook.com/groups/332027960320896/?hoisted_section_header_type=recently_seen&multi_permlinks=2034977330025942)

HOFMAN V.: *Na vybraných místech Prahy opět spásají trávu ovce, kozy a krávy* – reportáž ze dne 19.7.2021 pro ČTK [online]. Copyright © Seznam Zprávy, a.s., Copyright © Seznam.cz, a.s., [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/na-vybranych-mistech-prahy-opet-spasaji-travu-ovce-kozy-a-kravy-170130>

REPTON, H.: *The art of landscape gardening* [online]. Copyright © CC-BY-SA 3.0 [cit. 06.03.2023]. Dostupné z [https://web.archive.org/web/20120111051531/http://cs.wikisource.org/wiki/The\\_Art\\_of\\_LANDSCAPE\\_GARDENING\\_\(H.\\_Repton\)#The\\_Art\\_of\\_LANDSCAPE\\_GARDENING\\_-\\_Um.C4.9Bn.C3.AD\\_zahradn.C3.AD\\_architektury](https://web.archive.org/web/20120111051531/http://cs.wikisource.org/wiki/The_Art_of_LANDSCAPE_GARDENING_(H._Repton)#The_Art_of_LANDSCAPE_GARDENING_-_Um.C4.9Bn.C3.AD_zahradn.C3.AD_architektury)

SCHOK – Svaz Chovatelů Ovcí a Koz z.s. *Plemena ovcí chovaných v České republice* [online]. Copyright © Svaz Chovatelů Ovcí a Koz z.s., 2013 [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.schok.cz/ovce/plemena/>

VZMB – Veřejná zeleň města Brna. *Hospodaření se zvířaty*, reportáž ze dne 22.3.2015 pro ČT Zajímavosti z regionů [online]. Copyright © VZMB 2019–2023, [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.vzmb.cz/products/hospodareni-se-zviraty/#!>

Obr. – Pastva na Albrechtově vrchu v Jinonicích. Pražská příroda [online]. © Hlavní město Praha, 2013. [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <http://www.praha-priroda.cz/nase-projekty/pastva-v-praze/>

### Seznam norem, zákonů a legislativních dokumentů:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/848, o ekologické produkci a označování ekologických produktů

Nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám

Směrnice Rady EU 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů. Ministerstvo životního prostředí, Praha 2002.

Vyhláška č. 208/2004 Sb. ministerstva zemědělství, o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Zákon České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon České národní rady č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon Parlamentu ČR č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, ve znění pozdějších předpisů

Zákon Parlamentu ČR č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

### Ústní sdělení nebo neformální písemná konzultace:

Ing. Jiří Valtera (agroprofi.cz) – výroba substrátů

Uživatel s přezdívkou Jana Jana – skupina „Chovatele ovcí“

Uživatel s přezdívkou Michal Maleček – skupina „Chovatele ovcí“

Uživatel s přezdívkou Tomáš Zdeňbo – skupina „Chovatele ovcí“

Ing. Oto Bernad – vedoucí zahradník, správce zámeckého parku v Lednici

Ing. Roman Ciešlar – 2. místopředseda Svazu chovatelů ovcí a koz